Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2016 m. kovo 10 d.[1]

Byla C-12/15

Universal Music International Holding BV
prieš
Michael Tétreault Schilling,
Irwin Schwartz,
Josef Brož

(Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Laivės, saugumo ir teisingumo erdvė — Teismų bendradarbiavimas civilinėse ir komercinėse bylose — Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 — 5 straipsnio 3 dalis — Byla dėl delikto ar kvazidelikto — Žalą sukėlusio įvykio vieta — Vien turtinė žala“

I – **Įžanga**

1. Gerai žinoma, kad Reglamentu (EB) Nr. 44/2001[2] nustatyta teismų jurisdikcijos priskyrimo civilinėse ir komercinėse bylose sistema grindžiama šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendra taisykle, pagal kurią bylos valstybės narės teritorijoje nuolat gyvenantiems asmenims keliamos šios valstybės narės teismuose, o viena iš nuostatų, leidžiančių nukrypti nuo šios taisyklės, yra Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte, pagal kurį bylos dėl delikto asmeniui, nuolat gyvenančiam valstybės narės teritorijoje, gali būti keliamos kitoje valstybėje narėje esančiame žalą sukėlusio įvykio vietos teisme.

2. Pagrindinis šios bylos klausimas yra tas, ar vien turtinė žala, patirta valstybėje narėje dėl kitoje valstybėje narėje atlikto neteisėto veiksmo, gali būti pagrindas teismo jurisdikcijai pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą.

II – **Teisinis pagrindas**

3. Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

4. Šio reglamento 5 straipsnyje numatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

<…>

3) civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti, teismuose;

<...>“

III – **Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai**

5. *Universal Music International Holding BV* (toliau – *Universal Music*) yra įrašų bendrovė, įsteigta Barne (Nyderlandai) ir įeinanti į *Universal Music Group*, įsteigtą Jungtinėse Amerikos Valstijose. *Universal Music International Ltd*. (toliau – *Universal Ltd*) yra seserinė *Universal Music* bendrovė ir taip pat įeina į *Universal Music Group*.

6. 1998 m. *Universal Ltd*, *B&M spol* s r. o. (toliau – B&M), Čekijos Respublikoje įsteigta bendrovė, ir B&M akcininkai susitarė, kad kaip šiuo tikslu galutinai paskirta bendrovė, įeinanti į *Universal Music Group*, viena ar kelios šios grupės bendrovės iš pradžių nusipirks 70 % B&M akcijų, o likusias akcijas – 2003 m. Akcijų kaina turėjo būti nustatyta 2003 m. įsigyjant minėtus likusius 30 % akcijų. Minėti susitarimai buvo įtvirtinti ketinimų memorandumu, kuriame buvo nurodyta pardavimo kaina, penkis kartus viršijanti metinį vidutinį B&M pelną.

7. Šalys vedė derybas dėl B&M 70 % akcijų pardavimo ir perėmimo ir akcijų opciono sutarties, pagal kurią būtų nupirkti likę 30 % akcijų. Akcijų opciono sutartį *Universal Music Group* Teisės skyriaus (*Group Legal Department*) užsakymu parengė Čekijos advokatų kontora *Burns Schwartz International*. Nuo 1998 m. rugpjūčio mėn. pabaigos *Universal Music Group* Teisės skyrius, *Burns Schwartz International* ir B&M akcininkai pasikeitė aštuoniais akcijų opciono sutarties projektais. Vykstant šioms deryboms *Universal Music* buvo nurodoma kaip pirkėja.

8. 1998 m. lapkričio 5 d. *Universal Music*, B&M ir šios bendrovės akcininkai sudarė akcijų opciono sutartį.

9. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad *Burns Schwartz International* darbuotojas perkėlė ne visą *Universal Music Group* Teisės skyriaus pasiūlytą pakeitimą, todėl pardavimo kaina, palyginti su pirmiau numatyta pardavimo kaina, išaugo penkis kartus ir dar turėjo būti padauginta iš akcininkų skaičiaus.

10. Kai 2003 m. rugpjūčio mėn. *Universal Music* įvykdė savo įsipareigojimą nupirkti likusius 30 % akcijų iš B&M akcininkų ir apskaičiavo numatomą pardavimo kainą, kuri sudarė 10 180 281 CZK (maždaug 313 770,41 EUR), B&M akcininkai pareikalavo sumokėti sumą, apskaičiuotą pagal akcijų opciono sutartyje numatytą formulę, kuri buvo 1 003 605 620 CZK (maždaug 30 932 520,27 EUR).

11. *Universal Music* ir B&M akcininkai nusprendė perduoti ginčą arbitražinei komisijai ir 2005 m. sausio 31 d. šalims pavyko susitarti. Pagal sudarytą taikos sutartį *Universal Music* sumokėjo 2 654 280,03 EUR už likusius 30 % akcijų (toliau – pagal taikos sutartį nustatyta suma). Ji sumokėjo pagal taikos sutartį nustatytą sumą, pervesdama pinigus iš savo banko sąskaitos Nyderlanduose. Pinigai buvo pervesti į B&M akcininkų, pardavusių šios bendrovės akcijas, sąskaitą Čekijos Respublikoje.

12. *Universal Music* pareiškė ieškinį *Rechtbank Utrecht* (Utrechto teismas), reikalaudama įpareigoti atsakovus solidariai sumokėti 2 767 861,25 EUR, prie jos pridedant palūkanas ir išlaidas, tenkančias dėl jų kvazideliktinės atsakomybės. Šis reikalavimas atitinka žalą, kurią *Universal Music* teigia patyrusi dėl *Burns Schwartz International* darbuotojo aplaidumo rengiant akcijų opciono sutarties tekstą. Reikalavimą atlyginti žalą sudaro skirtumas tarp, viena vertus, numatytos pardavimo kainos ir, kita vertus, pagal taikos sutartį nustatytos sumos ir sąnaudų, kurias *Universal Music* patyrė dėl arbitražo procedūros ir taikos sutarties sudarymo.

13. *Universal Music* teigė, kad dėl veiksmo, kuriuo kaltinami atsakovai, ji Nyderlanduose patyrė „pirminę turtinę žalą“, nes pagal taikos sutartį nustatytą kainą ir su arbitražo procedūra bei taikos sutarties sudarymu susijusias išlaidas ji padengė iš Nyderlanduose, kuriuose yra įsteigta, esančio savo turto.

14. M. T. Schilling ir J. Brož, iš kurių vienas nuolat gyvena Rumunijoje, o kitas – Čekijos Respublikoje, ginčijo Nyderlandų teismo jurisdikciją remdamiesi tuo, kad pagal taikos sutartį nustatytos sumos ir išlaidų, kurias patyrė *Universal Music*, negalima laikyti pradine turtine žala, patirta Nyderlanduose dėl Čekijos Respublikoje pasireiškusio elgesio.

15. 2009 m. gegužės 27 d. sprendimu *Rechtbank Utrecht* (Utrechto teismas) pripažino, kad neturi jurisdikcijos nagrinėti *Universal Music* pateikto reikalavimo. Jo teigimu, *Universal Music* nurodyta žala buvo vien turtinė, tiesiogiai nulemta žalą sukėlusio įvykio. Kilo klausimas, ar šios žalos atsiradimo vieta, šioje byloje – Barnas, kur yra *Universal Music* buveinė, galėjo būti laikoma vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą. *Rechtbank Utrecht* (Utrechto teismas) nuomone, taip nėra, nes nebuvo pakankamų siejamųjų veiksnių, leidžiančių preziumuoti Nyderlandų teismo jurisdikciją pagal minėto reglamento 5 straipsnio 3 punktą.

16. Nagrinėdamas *Universal Music* apeliacinį skundą, *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Arnhemo-Leuvardeno apeliacinis teismas) 2013 m. sausio 15 d. sprendimu patvirtino *rechtbank Utrecht* (Utrechto teismas) sprendimą. Dėl minėto 5 straipsnio 3 punkto tas teismas laikėsi nuomonės, kad šioje byloje tarp reikalavimo ir bylą nagrinėjančio teismo nėra ypač glaudaus ryšio, kuris yra Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto taikymo kriterijus. Vien to, kad pagal taikos sutartį nustatytą sumą turėjo sumokėti Nyderlanduose įsteigta bendrovė, nepakako Nyderlandų teismo jurisdikcijai pagrįsti.

17. *Universal Music* apskundė apeliacinio teismo sprendimą kasacine tvarka *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas). M. T. Schilling ir J. Brož atskirai pateikė sąlyginius priešinius kasacinius skundus.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, jog Teisingumo Teismas Sprendime *Marinari*[3] turėjo galimybę pripažinti, kad vieta, kurioje nukentėjusysis teigia patyręs turtinę žalą, kilusią dėl kitoje valstybėje narėje anksčiau patirtos žalos, pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą negali būti laikoma vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis.

19. Tačiau Teisingumo Teismas savo praktikoje dar nėra aiškiai nurodęs, pagal kokius kriterijus arba aspektus nacionaliniai teismai turi nustatyti, ar konkrečiu atveju kilo pirminė turtinė žala (dar vadinama pradine turtine žala arba tiesiogine turtine žala), ar iš šios pirminės turtinės žalos kilusi arba dėl jos atsirado turtinė žala (arba išvestinė turtinė žala ar netiesioginė žala).

20. Teisingumo Teismas taip pat nėra nurodęs kriterijaus ar požiūrio, kuriuo remdamasis nacionalinis teismas turėtų nustatyti vietą, kurioje atsirado arba manomai atsirado tiesioginė ar netiesioginė turtinė žala.

3 — C-364/93, EU:C:1995:289.

21. *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nuomone, kartu kyla klausimas, ar – ir jeigu taip, kiek – nacionaliniai teismai, kurie turi įvertinti, ar konkrečiu atveju turi jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 44/2001, yra įpareigoti, kai vertina, vadovautis šiuo klausimu reikšmingu ieškovo arba pareiškėjo argumentu, ar vis dėlto jie privalo įvertinti atsakovo motyvus, nurodytus siekiant paneigti tą argumentą.

22. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Reglamento Nr. 44/2001] 5 straipsnio 3 [punktas] aiškintinas taip, kad „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“, gali būti laikoma vieta valstybėje narėje, kurioje kilo žala, jeigu šią žalą sudaro išimtinai turtinė žala, kuri yra tiesioginė neteisėto veiksmo, atlikto kitoje valstybėje narėje, pasekmė?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

   a) pagal kokius kriterijus arba aspektus nacionaliniai teismai, tikrindami savo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą, turi nustatyti, ar konkrečiu atveju kilo turtinė žala, kuri yra tiesioginė neteisėto veiksmo pasekmė („pirminė turtinė žala“ arba „tiesioginė turtinė žala“), ar turtinė žala, kuri yra kitoje vietoje kilusios pirminės žalos pasekmė, ar žala, kuri atsirado dėl kitur kilusios žalos („išvestinė žala“ arba „netiesioginė turtinė žala“);

   b) pagal kokius kriterijus arba aspektus nacionaliniai teismai, tikrindami savo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą, turi nustatyti, kur konkrečiu atveju kilo arba manomai kilo – tiesioginė arba netiesioginė – turtinė žala?

3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Reglamentas Nr. 44/2001 aiškintinas taip, kad nacionaliniai teismai, kurie privalo nuspręsti, ar pagal šį reglamentą konkrečiu atveju turi jurisdikciją, yra įpareigoti vertindami vadovautis šiuo klausimu reikšmingu ieškovo arba pareiškėjo argumentu, ar taip, kad tie teismai taip pat privalo įvertinti atsakovo motyvus, nurodytus siekiant paneigti tą argumentą?“

23. Pagrindinės bylos ieškovė, M. T. Schilling ir J. Brož, Graikijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė pastabas ir buvo išklausytos 2015 m. lapkričio 25 d. vykusiame posėdyje.

IV – **Analizė**

A – *Pirminės pastabos*

24. Šioje išvadoje remiuosi Teisingumo Teismo praktika, susijusia su 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo [4] su pakeitimais, padarytais paskesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija), nes, pakeitus Briuselio konvenciją Reglamentu Nr. 44/2001, Teisingumo Teismo pateiktas Briuselio konvencijos nuostatų išaiškinimas taikomas ir šio reglamento nuostatoms, kai šias nuostatas galima laikyti lygiavertėmis [5]. Iš tiesų esminė šios bylos nuostata, t. y.

4 — OL L 299, 1972, p. 32.

5 — Sprendimas *TNT Express Nederland* (C-533/08, EU:C:2010:243, 36 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktas, yra suformuluota beveik taip pat kaip lygiavertė Briuselio konvencijos nuostata; pastarosios struktūra į jį perkelta. Atsižvelgiant į tokį lygiavertiškumą, pagal Reglamento Nr. 44/2001 19 konstatuojamąją dalį reikia užtikrinti šių dviejų teisės aktų aiškinimo tęstinumą [6].

B – *Dėl pirmojo klausimo*

25. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą reikia aiškinti taip, kad „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“, galima laikyti valstybėje narėje esančią vietą, kurioje atsirado žala [7], jeigu tai yra tik turtinė žala, kurią tiesiogiai nulėmė kitoje valstybėje narėje padarytas neteisėtas veiksmas.

26. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar valstybėje narėje patirta turtinė žala yra pakankamas siejamasis veiksnys siekiant nustatyti jurisdikciją turintį teismą pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą.

27. Tik nukrypstant nuo Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalyje nustatyto pagrindinio principo, pagal kurį jurisdikcija priskiriama valstybės narės, kurios teritorijoje atsakovas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teismams, šio reglamento II skyriaus 2 skirsnyje numatyti tam tikri specialiosios jurisdikcijos priskyrimo atvejai, tarp kurių yra ir nustatytasis minėto reglamento 5 straipsnio 3 punkte [8]. Kadangi vietos, kurioje įvyko arba gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismo jurisdikcija grindžiama specialiosios jurisdikcijos taisykle, ji turi būti aiškinama savarankiškai ir siaurai [9], neleidžiant įtraukti daugiau atvejų, nei aiškiai numatyta minėtame reglamente [10].

28. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką specialiosios jurisdikcijos taisyklė, nustatyta Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte, daugiausia pagrįsta ypač glaudžiu ginčo ir vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismo ryšiu, o tai pateisina jurisdikcijos priskyrimą pastarajam dėl gero teisingumo vykdymo ir veiksmingo proceso organizavimo priežasčių [11]. Iš tiesų vietos, kur įvyko žalą sukėlęs įvykis, teisėjas paprastai turi geriausias galimybes priimti sprendimą pirmiausia dėl ginčo dalyko artumo ir lengvesnio įrodymų rinkimo [12].

29. Taigi Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte nustatyta, kad valstybėje narėje gyvenančiam asmeniui byla kitoje valstybėje narėje gali būti iškelta dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto vietos, kurioje įvyko *žalą sukėlęs įvykis* ar jis gali įvykti, teismuose.

30. Pažymiu, kad minėtoje nuostatoje nurodyta ne *žala*, o *žalą sukėlęs įvykis*. Taigi Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte iš principo numatyta ne žala, o žalą nulėmęs įvykis. Šios nuostatos logika man atrodo aiški: paprastai teismas gali geriau surinkti faktinę informaciją, išklausyti liudytojus ir imtis visų procesinių veiksmų toje vietoje, kurioje buvo faktiškai padaryta žala.

6 — Konkrečiai dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto žr. Sprendimą *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, 19 punktas).

7 — Siekiant išvengti bet kokios supainiojimo galimybės, reikėtų pažymėti, kad žodžiai „préjudice“ ir „dommage“ šioje išvadoje vartojami nediferencijuojant.

8 — Žr. ypač sprendimus *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, 44 punktas) ir *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, 23 punktas).

9 — Pagal nusistovėjusią teismo praktiką. Žr. ypač sprendimus *Holterman Ferho Exploitatie ir kt.* (C-47/14, EU:C:2015:574, 72 punktas), *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 37 punktas) ir *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 43 punktas).

10 — Žr. ypač sprendimus *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, 45 punktas) ir *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, 24 punktas).

11 — Žr. Sprendimą *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, 24 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

12 — Sprendimas *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, 24 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

31. Atsižvelgiant į tai, gerai žinoma, kad Teisingumo Teismas nuo tada, kai išnagrinėjo principinę bylą, kurioje priimtas Sprendimas *Bier*, dar vadinamas Sprendimu *Elzaso kalio kasyklos* [13], frazę „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ aiškina kaip apimančią dvi skirtingas vietas, t. y. vietą, kurioje kilo žala [14], ir įvykio [15], dėl kurio atsirado ši žala, vietą [16].

32. Dėl turtinės žalos Teisingumo Teismas Sprendime *Marinari* [17] konstatavo, kad sąvoka „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ nereiškė vietos, kurioje nukentėjusysis teigė patyręs turtinę žalą, *nulemtą* pirminės žalos, kurią jis patyrė kitoje valstybėje narėje [18]. Toje byloje nagrinėtu atveju ieškovas pateikė Jungtinės Karalystės banko patronuojamajai bendrovei paprastuosius vekselius, o banko darbuotojai juos atsisakė grąžinti ir apie juos pranešė policijai, teigdami, kad šie vekseliai yra abejotinos kilmės; dėl to minėtas asmuo buvo sulaikytas, o paprastieji vekseliai areštuoti. Paleistas Anglijos teismo į laisvę, ieškovas kreipėsi į Italijos teismą siekdamas, kad bankas būtų įpareigotas atlyginti jo darbuotojų padarytą žalą. Ieškovas reikalavo sumokėti vekselių vertę ir atlyginti žalą, kurią jis patyrė dėl suėmimo, taip pat kelių sutarčių nutraukimo ir jo gero vardo suteršimo.

33. Pagrindinėje byloje dėl sutarties, kurioje buvo klaidinga nuostata, buvo derėtasi ir ji pasirašyta Čekijos Respublikoje. Šalių teisės ir pareigos buvo nustatytos šioje valstybėje narėje, įskaitant *Universal Music* pareigą sumokėti didesnę, nei buvo anksčiau numatyta, kainą už likusius 30 % akcijų. Ši sutartinė prievolė, kurios šalys neketino sukurti, atsirado Čekijos Respublikoje. Taigi būtent šioje valstybėje narėje pareiga sumokėti didesnę, nei numatyta, kainą tapo neatšaukiama ir negrįžtama, ir, mano supratimu, būtent joje atsirado žala.

34. Ši išvada reikštų, kad pirmasis ir antrasis klausimai yra hipotetiniai, nes pagal nusistovėjusią teismo praktiką „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“, yra Čekijos Respublikoje.

35. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Teisingumo Teismo praktikoje nerado atsakymo į klausimą, ar „Erfolgsort“ gali reikšti tik turtinę žalą ir todėl suteikti pagrindą jurisdikcijai pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą. Kitaip tariant, jam kyla klausimas, ar pagal minėtą nuostatą jurisdikcija atsiranda, jeigu nekilo pirminė žala, kaip buvo byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Marinari* [19].

36. Subsidiariai tokiu atveju pagrindinis šios bylos klausimas būtų, ar Teisingumo Teismo pozicija, išdėstyta Sprendime *Elzaso kalio kasyklos* [20], pagal kurią sąvoka „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ apima dvi vietas, taikoma ir tuo atveju, jeigu žala yra tik turtinė.

37. Manau, kad ne.

13 — 21/76, EU:C:1976:166.

14 — Vokietijos doktrinoje vadinama „Erfolgsort“.

15 — Vokietijos doktrinoje vadinama „Handlungsort“.

16 — 21/76, EU:C:1976:166, 24 punktas. Taip pat žr. sprendimus *Zuid-Chemie* (EU:C:2009:475, 23 punktas) ir *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, 23 punktas).

17 — C-364/93, EU:C:1995:289.

18 — Žr. Sprendimą *Marinari* (C-364/93, EU:C:1995:289, 21 punktas).

19 — C-364/93, EU:C:1995:289.

20 — 21/76, EU:C:1976:166.

38. Jeigu kalbama apie turtinę žalą, t. y. tokią žalą, kai sumažėja tik finansinis turtas [21], nemanau, kad sąvoka „Erfolgsort“ yra visiškai aktuali [22]. Kai kuriais atvejais sąvokos „Handlungsort“ ir „Erfolgsort“ negali būti diferencijuojamos. Norint tokiu atveju nustatyti galimą „Erfolgsort“, viskas priklauso nuo to, kur yra finansinis turtas, o paprastai ši vieta sutampa su gyvenamąja vieta, o jeigu tai yra juridinis asmuo – su buveinės vieta. Šis klausimas dažnai priklauso nuo konkretaus atvejo ir yra susijęs su aspektais, neturinčiais jokio ryšio su nagrinėjamomis faktinėmis aplinkybėmis.

39. Todėl abejočiau, ar tokiam atvejui, kai žala yra turtinė, būtų galima tiesiogiai pritaikyti Sprendime *Elzaso kalio kasyklos* [23] suformuluotą teismo praktiką. Kaip Komisija teisingai pažymi savo pastabose, Teisingumo Teismas Sprendime *Elzaso kalio kasyklos* [24] pripažino ieškovo galimybę pasirinkti vietą, kurioje atsirado žala, arba vietą, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, nesiekdamas išplėsti leidžiančios nukrypti nuostatos, susijusios su bendrąja jurisdikcijos taisykle. Toks pasirinkimas grindžiamas būtinybe būti kuo arčiau bylos faktinių aplinkybių ir paskirti teismą, kuris galėtų geriausiai išnagrinėti bylą ir šiomis aplinkybėmis veiksmingai organizuoti procesą, pavyzdžiui, renkdamas ant įrodymus ir išklausydamas liudytojus.

40. Taigi, kaip jau paaiškėjo, visi veiksniai, leidžiantys teismui veiksmingai organizuoti procesą, yra Čekijos Respublikoje.

41. Kitaip tariant, gero teisingumo vykdymo ir proceso ekonomiškumo sumetimais vien to, kad pagal taikos sutartį nustatytą sumą sumokėjo Nyderlanduose įsteigta bendrovė, nepakanka Nyderlandų teismo jurisdikcijai pagrįsti.

42. Nemanau, kad Teisingumo Teismo praktikos analizė paneigia tokią poziciją.

43. Byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Kronhofer* [25], nukentėjusysis, įsisteigęs Austrijoje, pasinaudojo pasiūlymu Vokietijoje atidaryti sąskaitą, į kurią jis pervedė pinigų sumą. Teisingumo Teismas nusprendė, jog Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad žodžiai „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ neapima ieškovo gyvenamosios vietos, kur yra „pagrindinė jo turto buvimo vieta“, *vien dėl to,* kad joje jis patyrė finansinių nuostolių ir prarado savo turto dalį kitoje susitariančiojoje valstybėje [26]. Ši išvada yra įtikinama, nes ši vieta yra labiau atsitiktinė ir nebūtinai yra patikimo ryšio įrodymas.

44. Byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Kolassa* [27], investuotojas savo šalyje (Austrijoje) banke investavo nustatytą sumą. Teisingumo Teismo nuomone, žala atsirado toje vietoje, kur investuotojas ją patyrė [28], t. y. Austrijoje. Teisingumo Teismo teigimu, jurisdikcija pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 dalį buvo nustatyta [29].

21 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vartotoja „Vermogensschade“ terminą.

22 — Aišku, būtų kitaip, jeigu deliktas būtų susijęs su pačiu turtu. Tokiu atveju man aišku, kad „Erfolgsort“ tikrai gali būti vieta, kurioje patirta turtinė žala. Šiuo klausimu taip pat žr. P. Mankowski iš U. Magnus ir P. Mankowski *„Brussels Ibis Regulation – Commentary“*, Verlag Dr. Otto Schmidt, Kelnas, 2016, 7 straipsnis, 328 punktas.

23 — 21/76, EU:C:1976:166.

24 — 21/76, EU:C:1976:166.

25 — C-168/02, EU:C:2004:364.

26 — Sprendimas *Kronhofer* (C-168/02, EU:C:2004:364, 21 punktas).

27 — C-375/13, EU:C:2015:37.

28 — Sprendimas *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 54 punktas).

29 — Sprendimas *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 57 punktas).

45. Vis dėlto manau, kad iš minėtos bylos negalima kildinti bendrosios taisyklės, pagal kurią turtinės žalos pagal minėtą nuostatą pakanka kaip siejamojo veiksnio. Iš tiesų bylos, kurioje priimtas Sprendimas *Kolassa* [30], faktinės aplinkybės buvo ypatingos. Tos bylos atsakovas Didžiosios Britanijos bankas Austrijoje paskelbė prospektą, susijusį su nagrinėjamais finansiniais sertifikatais [31], o juos (per)pardavė Austrijos bankas.

46. Byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide*, susijęs su konkurencijos teise, kai nukentėjusieji buvo įsikūrę keliose valstybėse narėse, Teisingumo Teismas pripažino, kad šios skirtingos vietos galėjo būti siejamasis veiksnys [32]. Teisingumo Teismas konstatavo, kad, „kalbant apie žalą, kurią sudaro dėl dirbtinai iškeltos kainos <...> sumokėta didesnė suma, ši vieta nustatytina tik kiekvienam tariamam nukentėjusiajam individualiai ir iš principo ji yra jo buveinėje“ [33].

47. Nemanau, kad toks teiginys gali pagrįsti bendrąją taisyklę, pagal kurią nukentėjusiosios įmonės buveinė yra vieta, kurioje atsirado žala. Priešingai, šį teiginį ir šįkart paaiškina minėtos bylos ypatumai, kai buvo daug nukentėjusiųjų. Todėl nebuvo įmanoma nustatyti vienos vietos, kiek tai susiję su vieta, kur buvo sudarytas kartelis, ir įvykio, dėl kurio atsirado žala, vieta. Be to, man atrodo, kad paprastai įmonės buveinė sutampa su jos ekonominės veiklos vykdymo vieta.

48. Taigi neįsivaizduoju, kaip Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktas galėtų būti pagrindas pripažinti valstybėje narėje, su kuria ginčas turi vienintelę sąsają – tai, kad nukentėjęs asmuo joje patyrė turtinę žalą, esančio teismo jurisdikciją.

49. Todėl siūlau atsakyti į pirmąjį klausimą taip: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktas aiškintinas taip, kad, jeigu nėra kitų siejamųjų veiksnių, „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“, negali būti laikoma vieta valstybėje narėje, kurioje atsirado žala, jeigu šią žalą sudaro išimtinai turtinė žala, kuri yra tiesioginė neteisėto veiksmo, atlikto kitoje valstybėje narėje, pasekmė.

50. Atsižvelgiant į šią poziciją, nebereikia nagrinėti antrojo klausimo.

C – *Dėl trečiojo klausimo*

51. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą reikia aiškinti taip, kad nacionalinis teismas, kurio prašoma įvertinti, ar pagal šią nuostatą jis turi jurisdikciją, turi grįsti savo vertinimą ieškovo pateiktais argumentais, o gal šis teismas taip pat turi atsižvelgti ir į atsakovo motyvus, nurodytus siekiant paneigti ieškovo argumentus.

52. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia šį klausimą tik dėl atvejo, jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, manau, kad į jį naudinga atsakyti, nes šis klausimas yra bendro pobūdžio ir susijęs su jurisdikcijos vertinimu, o ne vien su tuo, ar turtinės žalos pakanka jurisdikcijai nustatyti.

30 — C-375/13, EU:C:2015:37.

31 — Taip pat žr. mano išvadą byloje *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2014:2135, 64 punktas).

32 — C-352/13, EU:C:2015:335, 52 punktas.

33 — Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335).

53. Visų pirma primintina [34], kad teismo jurisdikcija nustatoma pagal savarankiškas Reglamente Nr. 44/2001 numatytas taisykles, nors byla iš esmės sprendžiama pagal taikytiną nacionalinę teisę, nustatomą remiantis įstatymų kolizijos taisyklėmis, susijusiomis su sutartinėmis [35] arba nesutartinėmis prievolėmis [36].

54. Man atrodo, kad esamoje teismo praktikoje pateikiama nemažai gairių, kuriomis remiantis būtų galima atsakyti į šį klausimą.

55. Reglamente Nr. 44/2001 nepatikslinama, kokios apimties kontrolę privalo atlikti savo jurisdikciją tikrinantis nacionalinis teismas. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Briuselio konvencijos dalykas buvo ne suvienodinti susitariančiųjų valstybių procesines normas, o paskirstyti teismų jurisdikciją spręsti ginčus civilinėse ir komercinėse bylose, susijusiose su santykiais tarp susitariančiųjų valstybių, ir palengvinti teismų sprendimų vykdymą [37]. Iš nusistovėjusios teismo praktikos taip pat matyti, kad, kalbant apie procesines normas, reikia vadovautis teismo, į kurį kreiptasi, taikomomis nacionalinėmis normomis, jei šių normų taikymas nekenkia Briuselio konvencijos veiksmingumui [38].

56. Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad ieškovas pagal Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 dalį turi teisę kreiptis į sutarties vykdymo vietos teismą, net jei šalys ginčija sutarties, dėl kurios pareikštas ieškinys, sudarymą [39]. Taip pat jis yra patikslinęs, jog teisinio saugumo esmę atitinka tai, kad nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi, gali laisvai spręsti dėl savo jurisdikcijos remdamasis minėtos konvencijos taisyklėmis ir neprivalo imtis bylos nagrinėjimo iš esmės [40].

57. Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad tarptautinės jurisdikcijos tikrinimo stadijoje teismas, į kurį kreiptasi, nevertina ieškinio dėl teisių nebuvimo nustatymo priimtinumo ar pagrįstumo pagal nacionalinės teisės normas, jis tik nustato sąsajas su teismo vietos valstybe, kurios pagrįstų jo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą [41]. Jis taip pat yra nusprendęs, jog tam, kad būtų taikomas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktas, teismas, į kurį kreiptasi, tik savo jurisdikcijos pagal šią nuostatą tikrinimo tikslais gali ieškovo tvirtinimus dėl deliktinės arba kvazideliktinės atsakomybės sąlygų laikyti įrodytais [42]. Galiausiai jis yra konstatavęs, kad, tikrinant jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 44/2001, nebūtinas išsamus įrodymų tyrimas, susijęs su ginčijamais faktais, kurie svarbūs tiek nagrinėjant klausimą dėl jurisdikcijos, tiek dėl nurodytos teisės buvimo, tačiau bylą nagrinėjantis teismas gali tikrinti savo tarptautinę jurisdikciją atsižvelgdamas į visą turimą informaciją, prireikus – ir į atsakovo pateiktus prieštaravimus [43].

58. Todėl siūlau atsakyti į trečiąjį klausimą taip: siekdamas nustatyti savo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 nuostatas, ginčą nagrinėjantis teismas turi įvertinti visus turimus įrodymus, taip pat prireikus – atsakovo pateiktus įrodymus.

34 — Taip pat žr. mano išvadą byloje *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2014:2135, 69 punktas).

35 — 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6).

36 — 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) (OL L 199, p. 40).

37 — Šiuo klausimu žr. sprendimus *Shevill ir kt.* (C-68/93, EU:C:1995:61, 35 punktas), *Italian Leather* (C-80/00, EU:C:2002:342, 43 punktas) ir *DFDS Torline* (C-18/02, EU:C:2004:74, 23 punktas).

38 — Sprendimai *Hagen* (C-365/88, EU:C:1990:203, 19 ir 20 punktai) ir *Shevill ir kt.* (C-68/93, EU:C:1995:61, 36 punktas).

39 — Sprendimas *Effer* (38/81, EU:C:1982:79, 8 punktas).

40 — Sprendimas *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, 27 punktas).

41 — Sprendimas *Folien Fischer ir Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664, 50 punktas).

42 — Sprendimas *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, 20 punktas).

43 — Sprendimas *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 65 punktas).

V – **Išvada**

59. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 3 punktas aiškintinas taip, kad, jeigu nėra kitų siejamųjų veiksnių, „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“, negali būti laikoma vieta valstybėje narėje, kurioje kilo žala, jeigu šią žalą sudaro išimtinai turtinė žala, atsiradusi dėl neteisėto veiksmo, atlikto kitoje valstybėje narėje.

2. Siekdamas nustatyti savo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 nuostatas, bylą nagrinėjantis teismas turi įvertinti visus turimus įrodymus, taip pat prireikus – atsakovo pateiktus įrodymus.